

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY
KKV-FEJLESZTÉS**

Időszak:

2014. március

Dátum:

2014. március 15.

SZÁZADVÉG
ALLOTTVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖMÉRPACSI TANULMÁNYI ÉS TUDÁSMENEDZSER KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	2
I. A KKV szektor általános jellemzése.....	4
1.1 Vállalati konjunktúra indexek	4
1.2 Módosult a vállalkozás fogalma a KKV törvényben	5
1.3 Polgári Törvénykönyv módosítása	7
II. Elemzés	9
2.1 Fiatal vállalkozói csereprogramok a vállalkozói kedv ösztönzése érdekében	9
2.1.1 Fiatalkori munkanélküliség csökkentése a vállalkozói kedv ösztönzésén keresztül	9
2.1.3 A vállalkozói szellem népszerűsítése a 2014-2020-as időszak uniós prioritásai között	12
2.1.4. Erasmus – fiatal vállalkozóknak	14
2.1.5. Kárpát Régió Fiatal Vállalkozói Program – a hazai példa.....	16

Vezetői összefoglaló

Az Európai Unió tagországaiban, a vállalkozások körében végzett bizalmi felmérések szerint 2014 februárjában tovább javultak a várakozások a kiskereskedelemben. Az építőiparban és feldolgozóiparban működő vállalkozások bizalmi indexe nem változott az előző hónaphoz képest, a hónapok óta tartó lassú javulás megtorpanni látszik. Magyarországon az uniós átlaghoz hasonlóan némi lassulás látszik kirajzolódni a bizalmi indexek szerint, bár a feldolgozóipari vállalkozások várakozásait mérő mutató nagyon kis mértékben még emelkedni tudott februárban.

A KKV-k külső forráshoz jutását megkönnyítő Növekedési Hitelprogram jogosultjainak köre decemberben kibővült az őstermelőkkel és a családi gazdálkodással. Ezzel közel 500 ezerrel nőtt azoknak a vállalkozásoknak a száma, akik kedvezményes hitelt igényelhetnek. A szakmai szervezetek igényei alapján azonban nem csak a konkrét pályázat feltételeit meghatározó felhívást „pontosították”, hanem a KKV törvény is módosult. 2011-ben hasonló körülmények között módosult „átmenetileg” a KKV-ról szóló törvény. Az uniós támogatáspolitikai jogi forma alapján ugyanakkor nem különbözteti meg a vállalkozásokat, a KKV törvényben most a mezőgazdasági tevékenysége folytató vállalkozásokkal összefüggésben hivatkozott 800/2008/EK rendelet az általános csoportmentességi szabályokról szól, ami viszont kizárja az elsődleges feldolgozással foglalkozó mezőgazdasági tevékenységeket. Az állami támogatásra vonatkozó szerteágazó szabályok most részlegesen jelentek meg a KKV törvényben. Meglátásunk szerint az MNB állásfoglalása elegendő lett volna a helyzet kezelésére, az őstermelők és családi gazdaságok KKV törvénybe való beemelésével inkább további jogi kérdések merülnek fel.

2014. március 15-én lépett hatályba az új Polgári Törvénykönyv. A törvény számos új elemet tartalmaz a gazdasági társaságokra vonatkozóan is. A legfontosabb változás, hogy a Kft-k kötelező minimális törzstőkéje emelkedett. A változás nyomán várhatóan számos Kft alakul majd át bt-vé vagy kkt-vá.

A 2008-2009-es gazdasági mélyrepülés és az eurózóna évekig elhúzódó válságának egyik legmegrázóbb következménye a fiatalok munkanélküliségi rátájának megugrása. A fiatalkori munkanélküliség visszaszorításának egyik hatékony eszköze lehet a vállalkozóvá válás ösztönzése. A vállalkozások alapításának különösen kedvező gazdasági hatását támasztja alá, hogy noha a gazdasági válság következtében mintegy 20 millió fő morzsolódott le az uniós munkaerőpiacon a 2008-2011 közötti időszakban, az önfoglalkoztatók képesek voltak viszonylag stabilan hozzájárulni a teljes foglalkoztatáshoz.

A kedvező hatások ellenére a fiataloknak csak igen kis százaléka folytat vállalkozói tevékenységet. Noha a 2000-es évek eleje óta arányuk szignifikánsan nem változott az Európai Unióban, néhány országban jelentős előrelépések történtek (pl. Szlovákiában 7,5%-kal emelkedett), míg máshol – köztük hazánkban is –, a fiatal vállalkozók számának csökkenése figyelhető meg: 2000-2011 között arányuk 3,7%-kal mérséklődött Magyarországon.

A „Vállalkozás 2020” cselekvési tervvel összhangban került elfogadásra 2013 decemberében a kis- és középvállalkozások támogatását célzó COSME program, amely közel 2,3 milliárd eurót kíván vállalkozásfejlesztésre fordítani a 2014-2020-as időszakban. Az Erasmus fiatal vállalkozói csereprogramot az Európai Bizottság először 2009-ben indította útjára, azzal a feltételezéssel, hogy a vállalkozni vágyó fiatalok egy másik ország tapasztalt vállalkozója mellett olyan gyakorlati ismereteket szerezhettek, melyek megkönnyítik saját cégük beindítását vagy már meglévő kisvállalkozásuk megerősítését. A Program tapasztalatainak átfogó értékelésére 2011-ben került sor, melynek során megerősítésre került a csereprogram vállalkozói készségek javításához és a kisvállalkozások külpiacra való kilépésének serkentésében játszott pozitív szerepe. A felmérések szerint a fiatalok mintegy 63%-a értékelte úgy, hogy a külföldi tapasztalatszerzés jelentősen hozzájárult vállalkozói sikereihez.

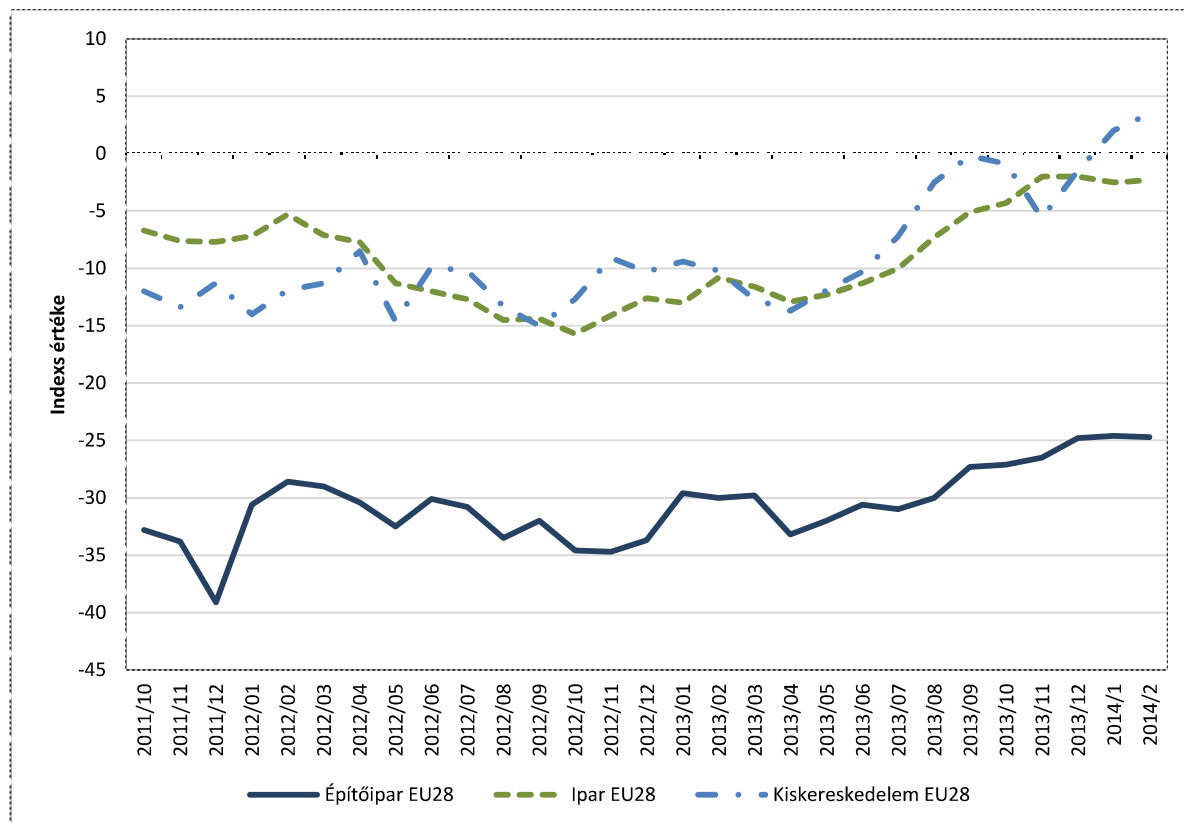
A Kárpát Régió Fiatal Vállalkozói Programot 2013 nyarán a Kárpát Régió Üzleti Hálózat a Nemzetgazdasági Minisztériummal közösen hirdette meg. A felhívásra Vajdaságból 18, Kárpátaljáról 23 pályázat érkezett. A tapasztalatok értékelése során a fiatalok rendszeresen kiemelték annak jelentőségét, hogy felsővezetői beosztású mentor mellett szerezhettek üzletvezetői ismereteket.

I. A KKV szektor általános jellemzése

1.1 Vállalati konjunktúra indexek

Az Európai Unió tagországaiban, a vállalkozások körében végzett bizalmi felmérések szerint 2014 februárjában tovább javultak a várakozások a kiskereskedelemben. Az építőiparban és feldolgozóiparban működő vállalkozások bizalmi indexe nem változott az előző hónaphoz képest, a hónapok óta tartó lassú javulás megtorpanni látszik.

1. ÁBRA: BIZALMI INDEXEK ALAKULÁSA AZ EU28 ORSZÁGOKBAN (MÉRLEG, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

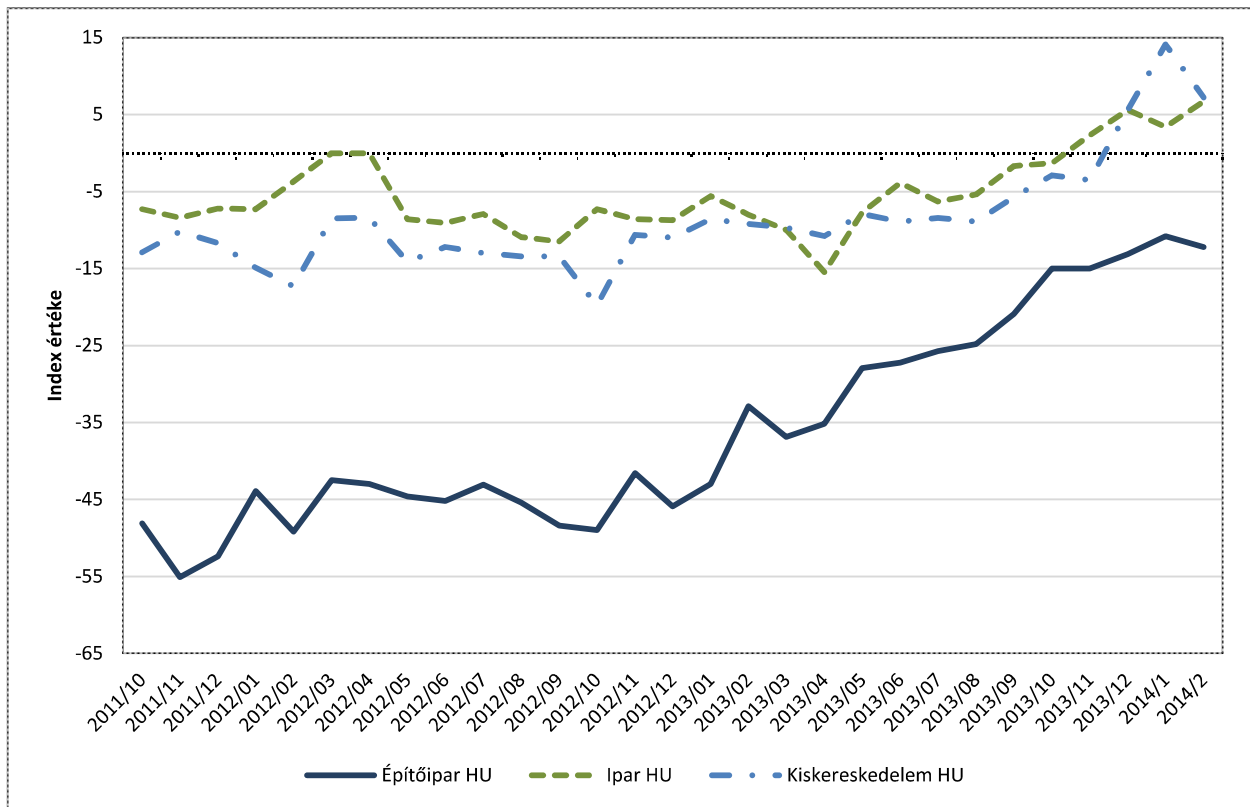

Forrás: Eurostat,

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teibs020&plugin=1>

Magyarországon az uniós átlaghoz hasonlóan némi megtorpanás látszik kirajzolódni a bizalmi indexek szerint, bár a feldolgozóipari vállalkozások várakozásait mérő mutató nagyon kis mértékben még emelkedni tudott februárban.

2. ÁBRA: BIZALMI INDEXEK ALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON (MÉRLEG, SZEZONÁLISAN KIIGAZÍTVA)

Forrás: Eurostat,

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=teibs020&plugin=1>

1.2 Módosult a vállalkozás fogalma a KKV törvényben

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) és a Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Országos Szövetsége (MAGOSZ) az elmúlt hónapokban több fórumon is szorgalmazták, hogy az őstermelők és családi gazdaságok is élni tudjanak az MNB programjában kínált kedvezményes hitel lehetőségével.

A hitelprogram eredeti felhívása és útmutatója szerint azok a vállalkozások igényelhetnek hitelt, akik a Mikro-, kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény hatálya alá esnek.¹ A programban résztvevő kereskedelmi bankok ugyanakkor úgy értelmezték a jogszabályt, hogy abba az őstermelők és családi vállalkozások nem férnek bele.²

Mivel a hivatkozott törvény a vállalkozások alatt csak az egyéni vállalkozást, gazdasági társaságot, szövetkezetet, vízi társulatot, víziközmű társulatot és erdőbirtokossági társulatot érti, ezért – többek között – a mezőgazdasági tevékenységet végző őstermelők kimaradnak a KKV-k fenti értelmezéséből – a pénzügyi eszköz közvetítésében résztvevő szereplők érvelése szerint.

¹ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Monetaris_politika/NHP/NHP_termektajekoztato.pdf

² http://www.takarekbank.hu/dms/takarekbank/hu/dokumentumok/tajekoztatoanyagok/vallalat/NHP_ugyfeltajekoztato/%C3%9Cgyf%C3%A9lt%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3%20NHP.doc

December 2-ai közleményében az MNB jelezte, hogy a szakmai szervezetek igényeire reagálva kibővíti a hitelezés lehetőségét az őstermelőkre és a családi gazdaságokra. Az MNB honlapján megjelent közlemény szerint: „A vonatkozó jogszabályok, azaz a KKV tv. és más kapcsolódó törvények a jegybank szerint nem zárják ki az őstermelőket és családi gazdálkodókat a KKV körből. Így az MNB nem tartja az NHP feltételrendszerével ellentétesnek a Magyarország területén működő több mint 500 ezer őstermelő és családi gazdálkodó hitelezését, amiről jegybanki állásfoglalást juttat el hitelintézeti partnereinek.”³ Az MNB szerint tehát már decemberben megnyílt a lehetőség az őstermelők előtt.

A helyzet jegybanki kezelésével párhuzamosan ugyanakkor egyéni képviselői indítvány formájában módosították a KKV törvényt. A január 7-én hatályba lépett módosítás szerint a vállalkozás fogalma kibővült a mezőgazdasági termeléssel, halgazdálkodással, mezőgazdasági feldolgozással és forgalmazással, erdőgazdálkodással és vadgazdálkodással foglalkozó vállalkozásokkal és természetes személyekkel.

A vállalkozás fogalmának módosítása (dőlt betűvel az új rész)

Vállalkozás: az egyéni vállalkozás, a gazdasági társaság, a szövetkezet, a vízi társulat, a víziközmű társulat, az erdőbirtokossági társulat, továbbá a Szerződés 87. és 88. cikke alkalmazásában a támogatások bizonyos fajtáinak a közös piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról szóló 2008. augusztus 6-i 800/2008/EK bizottsági rendelet 1. mellékletében meghatározott KKV kritériumoknak megfelelő mezőgazdasági termeléssel, halgazdálkodással, mezőgazdasági feldolgozással és forgalmazással, erdőgazdálkodással és vadgazdálkodással foglalkozó vállalkozás és természetes személyek.

A KKV-k külső forráshoz jutását megkönnyítő Növekedési Hitelprogram jogosultjainak köre így kibővült az őstermelőkkel és a családi gazdálkodással. Ezzel közel 500 ezerrel nőtt azoknak a vállalkozásoknak a száma, akik kedvezményes hitelt igényelhetnek.

2011. februárjában egy hasonló ügyben, hasonló megoldás született. A 2011. évi XXXIII. törvény „átmenetileg” módosította a KKV törvényt azért, hogy az agrár vállalkozásokra is kiterjeszthető legyen a Széchenyi Kártya Program.⁴ Az akkori előterjesztés részletes indoklásából kiderül, hogy a KKV definíció „kibővítésére” csak időszakosan volt szükség, 2012. január 1-től visszaállt a korábbi lehatárolás, azaz a „mezőgazdasági termeléssel, halgazdálkodással, mezőgazdasági feldolgozással és forgalmazással, erdőgazdálkodással és vadgazdálkodással foglalkozó vállalkozások és természetes személyek” ismét kikerültek a jogszabályból.

Nehézséget jelenthet, hogy bár a KKV törvény azt a kérdést is szabályozza, hogy a gazdálkodási formától függően benyújtandó éves bevallásoknál mely adatokat kell figyelembe venni a KKV kritériumok meghatározásához (árbevétel, mérlegfőösszeg, létszám), ezt az őstermelők és családi gazdaságok esetében nem kezelték.

³ https://felugyelet.mnb.hu/hirek_ujdonsagok/sajtokozl_20131202.html#%C5%90stermel%C5%91k%C3%A9s%C3%A1ldi%20gazd%C3%A1lkod%C3%B3k%20hitelez%C3%A9se%20az%20NHP-ban

⁴ <http://www.oee.hu/upload/html/1531148-781-02491t%C3%B6rv%C3%A9nyjav.pdf>

A KKV-k támogatáspolitikai lehatárolását a 800/2008/EK rendelet I. sz. melléklete részletesen szabályozza. A rendelet nem különbözteti meg a vállalkozásokat gazdálkodási forma szerint, azokat csak az árbevétel, foglalkoztatottak létszáma, mérlegfőösszeg valamint a tulajdonosi kör alapján kategorizálja, illetve minősíti KKV-nak. Az őstermelők tehát elvi szinten nincsenek eleve kizárva ebből a vállalkozói körből.

Vállalkozás meghatározása a 800/2008/EK rendelet I. melléklete szerint

Egy vállalkozás gazdasági tevékenységet folytató egységnek tekintendő jogi formájától függetlenül. Ez különösen magába foglalja a kézművesipari vagy egyéb tevékenységet folytató önálló vállalkozókat vagy családi vállalkozásokat, valamint a rendszeres gazdasági tevékenységet folytató személyegyesüléseket vagy szövetkezeteket.

Az uniós támogatáspolitikai jogi forma alapján tehát nem különbözteti meg a vállalkozásokat, a KKV törvényben hivatkozott 800/2008/EK rendelet ugyanakkor az általános csoportmentességi szabályokról szól, ami kizárja az elsődleges feldolgozással foglalkozó mezőgazdasági tevékenységeket. Az állami támogatásra vonatkozó szerteágazó szabályok most csak részlegesen jelentek meg a KKV törvényben. Meglátásunk szerint az MNB állásfoglalása elegendő lett volna a helyzet kezelésére, az őstermelők és családi gazdaságok KKV törvénybe való beemelésével inkább további jogi kérdések merülnek fel.

További kérdéseket vet fel, hogy a kis- és középvállalkozások helyzetéről, gazdálkodási feltételrendszeréről, a vállalkozásfejlesztés érdekében megtett intézkedésekről, valamint a kis- és középvállalkozások részére nyújtott állami támogatások eredményeiről szóló két évente készülő országgyűlési jelentésben a KKV törvény szerinti vállalkozói kör tevékenységét kell bemutatnia a Nemzetgazdasági Minisztériumnak. Míg az Eurostat (SBS adatok) a KKV-król közölt adatok között nem jeleníti meg a mezőgazdaság ágazatban tevékenykedő vállalkozásokat, a módosított KKV törvény alapján a hazai KKV-król szóló jelentésben be kellene mutatni a őstermelőket és családi gazdaságokat is.

1.3 Polgári Törvénykönyv módosítása

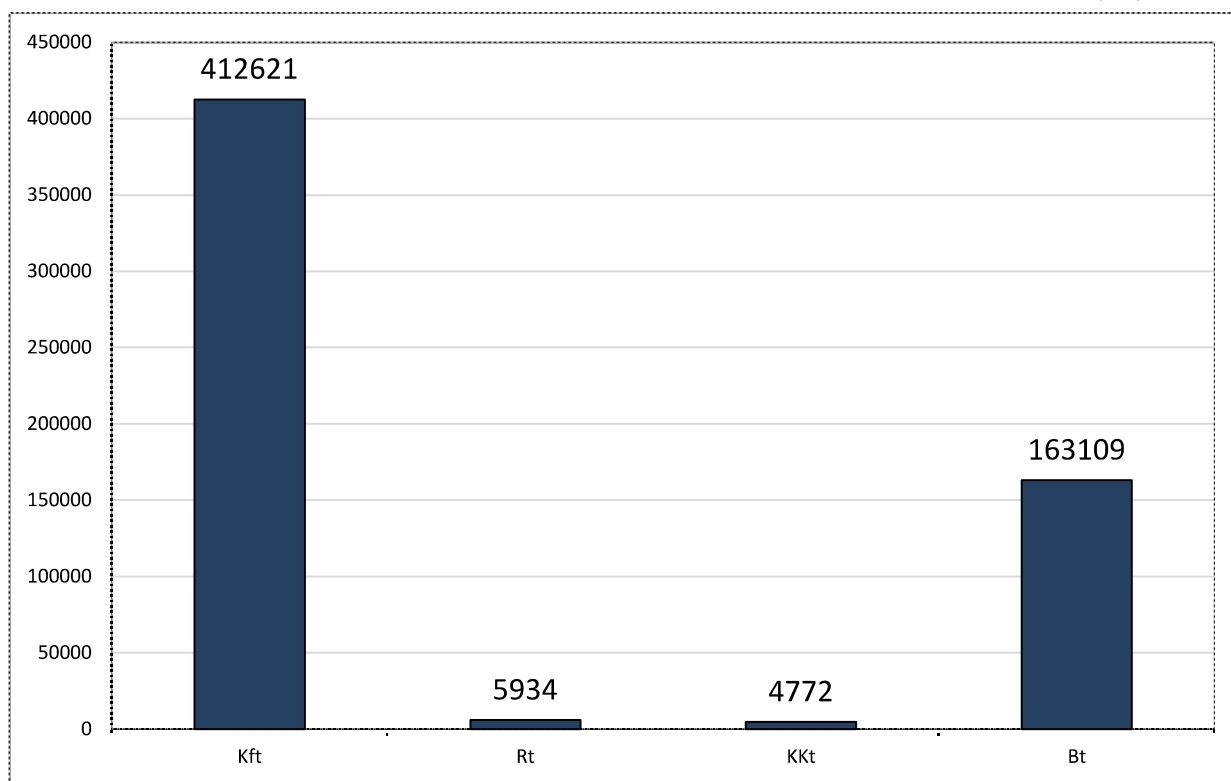
2014. március 15-én lépett hatályba az új Polgári Törvénykönyv. A törvény számos új elemet tartalmaz a gazdasági társaságokra vonatkozóan is. A Ptk. megtartja az eddigi ismert négy gazdasági társasági alapformát (kkt., bt., kft., rt.), de az egyes társasági vonatkozó rendelkezések számos ponton változtak.

A közkereseti és betéti társaság a jövőben jogi személlyé válik. A korlátolt felelősségű társaságok törzstőkéje három millió forintra emelkedik, továbbá szigorúbb korlátok közé szorúlnak a tagoknak teljesíthető kifizetések. Zrt. esetében az alaptőke öt millió forintra, nyrt. esetében húsz millió forintra emelkedik.

A törzstőke a vállalkozásoknak 2016. március 15-ig kell kötelezően megemelniük, ha azonban valaki korábban módosította társasági okiratot (pl. üzletrész értékesítés, ügyvezető változás,

székhelyváltozás, telephelyváltozás miatt), a jegyzett tőkét az új Ptk. szerinti mértékre kell emelnie.

3. ÁBRA: REGISZTRÁLT GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK SZÁMA 2013. NOVEMBER VÉGÉN (DB)

Forrás: KSH

Bár a regisztrált Kft-k száma 400 ezer fölé tehető a KSH közlése szerint, a ténylegesen működő (azaz nullánál nagyobb árbevéttel rendelkező) Kft-k száma azonban 250 ezer körül alakul.

A társaságok jelentős része feltehetően élni fog a lehetőséggel, hogy betéti társasággá vagy közkereseti társasággá alakuljanak.

Korábban 2007 szeptemberében csökkentették a törzstőke minimumát, akkor 3 millió forintról 500 ezerre mérséklődött a alaptőke legalacsonyabb összege.

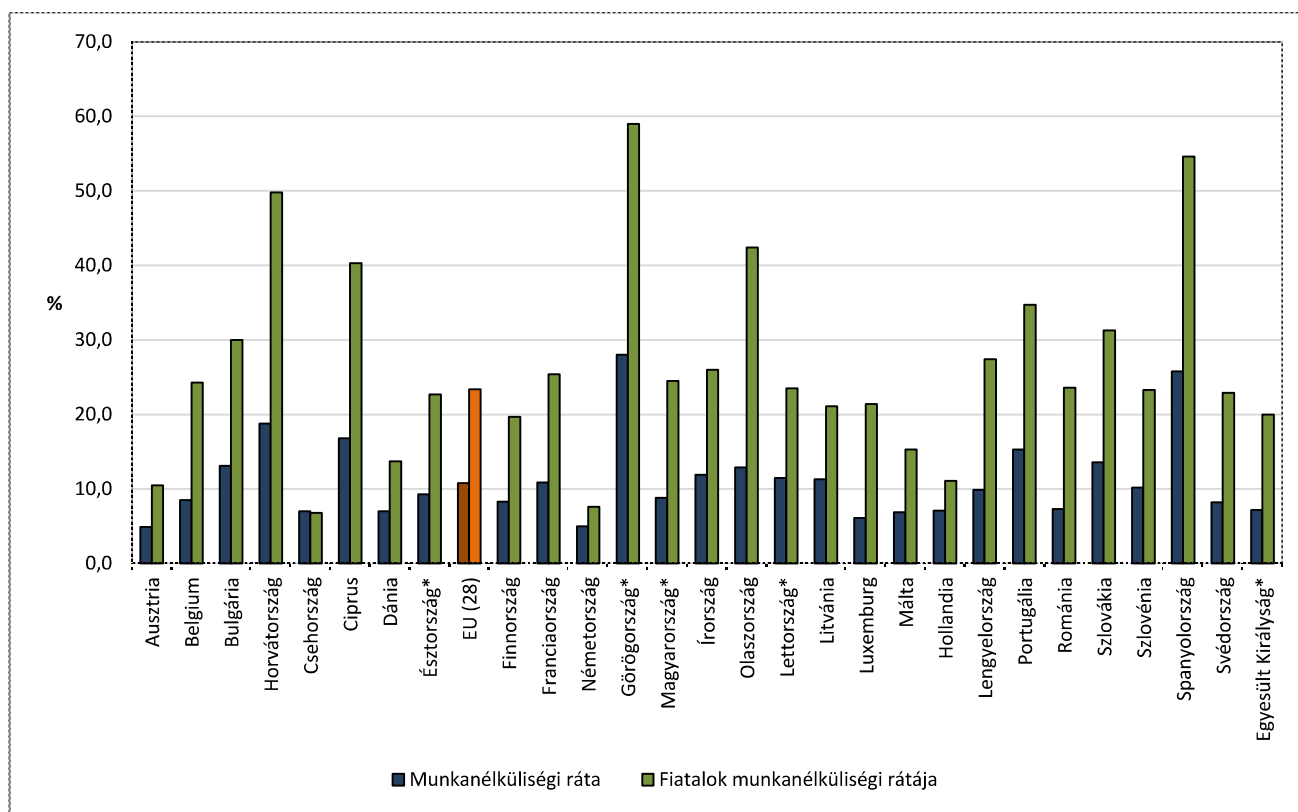
II. Elemzés

2.1 Fiatal vállalkozói csereprogramok a vállalkozói kedv ösztönzése érdekében

2.1.1 Fiatalok munkanélküliségi csökkenése a vállalkozói kedv ösztönzésén keresztül

A 2008-2009-es gazdasági mélyrepülés és az eurózána évekig elhúzódó válságának egyik legmegrázóbb következménye a fiatalok⁵ munkanélküliségi rátájának megugrása. Az Európai Unióban (EU-28) 2014 januárjában a fiatalok (15-24 éves korosztály) 23,4%-a volt állástalan, szemben a teljes lakosság 10,8%-os munkanélküliségi átlagával. Noha tanulmányi kötelezettségek miatt a fiatal korosztály munkanélkülisége többé-kevésbé természetes folyamat, a gazdasági válságot követő időszakban az arány meredek emelkedése figyelhető meg a többi társadalmi csoport munkanélküliségi mutatóihoz képest.⁶

4. ÁBRA: MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA ÉS FIATALOK MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTÁJA AZ EURÓPAI UNIÓBAN
(2014. JANUÁR)*

*a csillaggal jelölt országok esetében 2013. 11./12. havi adatok

Forrás: Eurostat

⁵ 25 év alatti korosztály

⁶ http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/industry-and-services/the-missing-entrepreneurs_9789264188167-en#page1

Magyarországon 2013 végén az átlagos, szezonálisan kiigazított 8,8%-os munkanélküliségi rátával szemben a fiatal állástalanok aránya 24,5%-os értékkel, csökkenő tendenciát mutatott⁷. Egyes országokban 2013 végén és 2014 elején is drámai szintet ért el munkanélküli fiatalok aránya: Görögországban 59%-ot, Spanyolországban az 54,6%-ot, Horvátországban 49,8%-ot, Olaszországban a 42,4%-ot⁸.

A fiatal korosztály munkanélküliségi rátája jellemzően a gazdasági ciklusok ingadozásával függ össze, hiszen a romló gazdasági helyzetben az álláshelyek számának visszaesése kiszorítja a munkaerőpiacra újonnan belépő fiatalokat, emellett a jellemzően próbaidejüket töltő munkavállalókat érintik elsőként az elbocsátások, de a határozatlan idejű munkaszerződéssel rendelkező fiatalok is könnyebben az utcára kerülnek a létszámleépítések idején. Számos tanulmány rámutatott, hogy a fiataalkori munkanélküliség megugrása különösen káros hosszú távú következményekkel járhat az érintett korosztályra. A karrierjük elején álló munkavállalók elhúzódó munkanélkülisége nem csak a tudás, a készségek elkopásához és a munkaerőpiaci kínálat felhalmozódásához járul hozzá, de negatív munkáltatói megítélés is kialakulhat az érintett csoportok irányába, jelentősen rontva ezáltal jövőbeni elhelyezkedési lehetőségüket („hegesedési hatás”).⁹

A fiataalkori munkanélküliség visszaszorításának egyik hatékony eszköze lehet a vállalkozóvá válás ösztönzése. A vállalkozások alapításának különösen kedvező gazdasági hatását támasztja alá, hogy noha a gazdasági válság következtében mintegy 20 millió fő morzsolódott le az uniós munkaerőpiacon a 2008-2011 közötti időszakban, az önfoglalkoztatók képesek voltak viszonylag stabilan hozzájárulni a teljes foglalkoztatáshoz:¹⁰

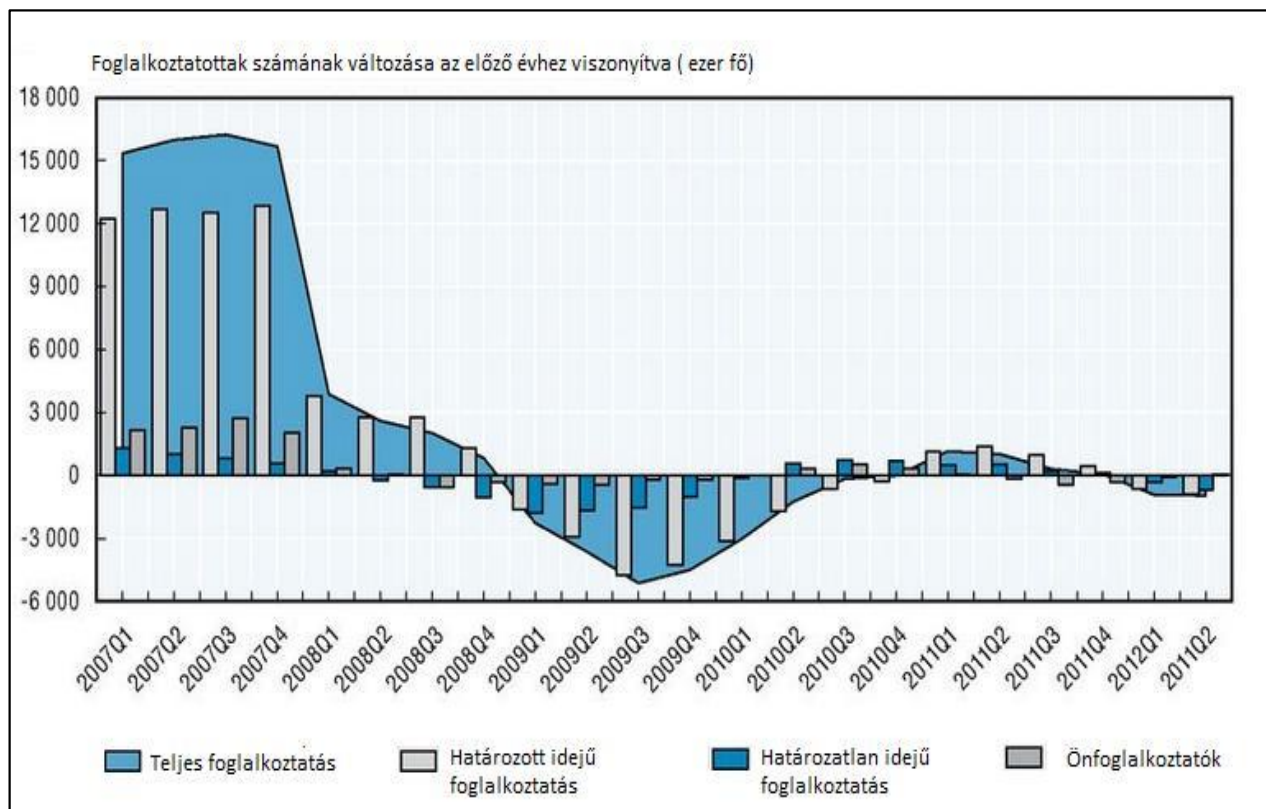
⁷ <http://ycharts.com/indicators/sources/eurostat>

⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-28022014-AP/EN/3-28022014-AP-EN.PDF

⁹ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2013/pdf/ee6_en.pdf

¹⁰ http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/industry-and-services/the-missing-entrepreneurs_9789264188167-en#page1

5. ÁBRA: FOGLALKOZTATOTTAK SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA AZ EU(27) TAGÁLLAMAIBAN AZ ELŐZŐ ÉVHEZ VISZONYÍTVA

Forrás: OECD, <http://u4.hu/x/G4>

A vállalkozói tapasztalatok megszerzése azonban nem csak azon fiatalok számára lehet hasznos, akik a későbbiekben valóban eljutnak a cégalapításig, ezen tapasztalatok jelentősen javíthatják a jövőbeni munkavállalók elhelyezkedési esélyeit is. A vállalkozói gondolkodásmód, a kezdeményező magatartás, a változó feltételekhez való gyors alkalmazkodási képesség mind-mind pozitív hozzáadott értéket jelentenek a munkáltatók számára.

A kedvező hatások ellenére a fiataloknak csak igen kis százaléka folytat vállalkozói tevékenységet. Noha a 2000-es évek eleje óta arányuk szignifikánsan nem változott az Európai Unióban, néhány országban jelentős előrelépések történtek (pl. Szlovákiában 7,5%-kal emelkedett), míg máshol – köztük hazánkban is -, a fiatal vállalkozók számának csökkenése figyelhető meg: 2000-2011 között arányuk 3,7%-kal mérséklődött Magyarországon.¹¹ A Global Entrepreneurship Monitor és a Youth Business International 2012-ben végzett nemzetközi felmérése szerint a potenciális fiatal vállalkozók aránya¹² hazánkban mindössze 6,6%, amely jóval elmarad az Európai Unió 17,3 %-os átlagtól, annak ellenére, hogy a válaszadók mintegy 37,7%-a gondolja úgy, hogy megfelelő vállalkozói képességekkel rendelkezik.¹³ Bár felvethető a kérdés, hogy a korosztályból „kiöregedő” vállalkozók megtartják-e a vállalkozásukat, de az tény, hogy az alacsony százalékos értékek arra engednek következtetni, hogy kevés új fiatal lép be, vagyis alacsony a vállalkozást

¹¹ http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/industry-and-services/the-missing-entrepreneurs_9789264188167-en#page1

¹² tehát azoké, akik úgy gondolják, hogy kellő tudással és kedvező vállalkozási lehetőségekkel rendelkeznek

¹³ <http://gemconsortium.org/docs/download/2835>

indító 15-24 éves aránya. A fiatalok alacsony vállalkozói kedve a tanulmány szerint a kedvezőtlennek ítélt vállalkozási kilátásokkal magyarázható.

A fiatal korosztály vállalkozóvá válását akadályozó tényezők között leggyakrabban az életkorukból fakadó hátrányos megítélés (tapasztalatok hiányában, nem tartják megbízható partnernek), a munkaerőpiaci és üzleti tapasztalatok hiánya, a jogi útvesztőkben való eligazodás átlagosnál rosszabb képessége és önerő híján a finanszírozási forrásokhoz való nehezebb hozzáférés található. A nehézségek leküzdése érdekében a vállalkozói ismereteknek az oktatási tananyagba való beépítésére, közvetlen tapasztalatszerzést biztosító tanfolyamok, képzések szervezésére, tanácsadói és mentorhálózatok működtetésére, a pozitív példák népszerűsítésére, vállalkozói példaképek minél szélesebb körű megismertetésére, valamint a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés elősegítésére lenne szükség.¹⁴

2.1.3 A vállalkozói szellem népszerűsítése a 2014-2020-as időszak uniós prioritásai között

2013-ban került elfogadásra az Európai Unió „Vállalkozás 2020” elnevezésű cselekvési terve, amely a gazdasági válság nyomán felerősödő versenyképességi akadályok felszámolására törekszik a vállalkozói szegmensben. A terv a kis- és középvállalkozói réteg méretének növekedésében látja az európai gazdasági fellendülés hajtómotorját, azonban rámutat, hogy a strukturális akadályok mellett az unióban jellemző gyenge vállalkozói kultúra sem ösztönzi kellően új cégek megjelenését. E felismerésekre alapozva a vállalkozásfejlesztési program az alábbi szempontrendszer mentén szorgalmaz sürgős beavatkozásokat:

- Vállalkozói ismeretek oktatása, amely növeli a vállalkozói kedvet, hajlandóságot;
- Megerősíteni a vállalkozói keretrendszereket, lebontani a strukturális akadályokat és támogatni a vállalkozások előrehaladását a különböző életszakaszokban – elsősorban szabályozási, adminisztrációs korlátokat kell lebontani;
- A vállalkozói kultúra elterjesztése Európában.

A program elsősorban az oktatási rendszerben látja a vállalkozói hajlandóság elterjedésének akadályait, de probléma az is, hogy Európában a társadalom nem ismeri el megfelelően a sikeres vállalkozásokat, vállalkozókat. A vállalkozói ismeretek képzésén belül a Bizottság elsősorban a diákok számára elérhető mini cégalapítási kezdeményezésekben látja a jövőt. A vállalkozás- barát környezet elsősorban a forrásokhoz való könnyebb hozzáféréssel, az életszakaszhoz illeszkedő támogatási politikával javítható. A vállalkozói kultúra elterjesztésének leghatékonyabb eszközei között az Európai Bizottság is a vállalkozói példaképek, vállalkozói sikertörténetek minél szélesebb körű elterjesztését azonosítja, valamint felhívja a figyelmet arra is, hogy a nők, időskorúak, munkanélküliek vállalkozóvá válásának ösztönzésén keresztül lehet elérni azt, hogy minél több vállalkozó kerüljön ki a lehető legszélesebb társadalmi rétegből és az alkalmazotti lét helyett válasszák az önfoglalkoztatási formát.

¹⁴ http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/industry-and-services/the-missing-entrepreneurs_9789264188167-en#page1

A „Vállalkozás 2020” cselekvési tervvel összhangban került elfogadásra 2013 decemberében a kis- és középvállalkozások támogatását célzó COSME program¹⁵, amely közel 2,3 milliárd eurót kíván vállalkozásfejlesztésre fordítani a 2014-2020-as időszakban¹⁶. A rendelkezésre álló forrásokat a Program évenként növekvő intenzitással alokálja az egyes célkitűzésekhez, az alábbi megoszlásban:¹⁷

- A kkv-k forráshoz jutásának javítása tőke- és hitelfinanszírozás formájában – min. 60%
- A piacra jutás elősegítése, különösen az Unión belül, de globálisan is - 21,5%
- A kkv-k versenyképességéhez és fenntarthatóságához szükséges keretfeltételek javítása - 11%
- A vállalkozói készség előmozdítása és a vállalkozói kultúra népszerűsítése - 2,5%

Már a Programot elfogadó rendelet is leszögezi, hogy az európai uniós kis- és középvállalkozások nemzetközi versenyképességének romlása elsősorban azzal vannak összefüggésben, hogy a kkv-k nehezen jutnak forráshoz, mivel nehezen tudják igazolni hitelképességüket, illetve csak körülményesen jutnak kockázati tőkéhez. Ennek megfelelően a COSME keretösszegének túlnyomó részét a finanszírozás előmozdítására kívánják fordítani. A Program hivatkozása szerint jelenleg az uniós kkv-k 25%-a végez vagy végzett az elmúlt három évben kiviteli tevékenységet, de az uniós kkv-knak csupán 13%-a exportál rendszeresen az unió területén kívülre is, illetve mindössze 2% fektet be saját országán kívüli országba - második legfontosabb prioritásként szerepel tehát a vállalkozások nemzetköziesedésének elősegítése, a külpiacon lépés előmozdítása. Ugyanakkor rávilágít arra is, hogy a versenyképességet befolyásoló tényezők között ugyancsak szerepet játszik a viszonylag gyenge vállalkozói készség. Az uniós polgároknak csupán 45%-a szeretne önfoglalkoztató lenni, szemben az Egyesült Államokban mért 55%-kal és a Kínában mért 71%-kal. A vállalkozói ismeretek oktatásának előmozdítása, a bevált gyakorlatok megosztása elősegíthetik a vállalkozói kedv erősítését. Ehhez kapcsolódóan a Program külön figyelmet fordít a fiatal vállalkozókra, többek között vállalkozói mobilitás programok indításával, amely elősegítheti az új vállalkozók ismeretének, képességeinek és szemléletének fejlesztését, technológiai kapacitásaik és irányítási készségeik továbbfejlesztését.

A COSME megvalósítása éves munkaprogramok keretében zajlik. A 2014-es munkaprogram¹⁸ 38 intézkedés végrehajtását vetíti előre 260 millió eurós költségvetéssel. A vállalkozások finanszírozására több, mint 163 millió euró, a külpiacon lépés elősegítésére 61 millió euró, az adminisztratív akadályok lebontását célzó Bizottsági intézkedések végrehajtására mintegy 25 millió euró, a vállalkozói hajlandóság előmozdítását célzó intézkedésekre 10 millió euró került elkülönítésre.

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:FULL:HU:PDF>

¹⁶ Bár a keretösszeg meglehetősen alacsony a többi központi finanszírozási programhoz képest (pl. Horizont 2020 kutatási keretprogram megvalósítására összesen közel 80 milliárd euró áll rendelkezésre), megjegyzendő, hogy a 2007-2013-as időszak vállalkozás-fejlesztést is magába foglaló Versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP) a vállalkozásfejlesztésre (EIP) mindössze 1,1 milliárd eurót különített el. Az innovatív kkv-k támogatása továbbra is a Horizont 2020 program forrásaiból történik.

¹⁷ A Bizottság eltérhet ezektől az irányadó összegektől, de külön-külön legfeljebb a pénzügyi keretösszeg 5%-ig

¹⁸ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/4131/attachments/1/translations/en/renditions/native>

A munkaprogram a vállalkozó szellem népszerűsítése érdekében 8 intézkedés megvalósítását biztosítja 2014-ben. A legnagyobb költségkerettel az előző ciklusban még kísérleti jelleggel elindított „Erasmus fiatal vállalkozóknak” program rendelkezik (4,4 millió euró). A csereprogram célja, hogy az új vállalkozók és a vállalkozásindítást tervezők üzleti tapasztalatszerzése kapjanak lehetőséget egy, a tagállamuktól eltérő országban. A munkaprogram további intézkedései kiemelt figyelmet fordítanak a nők vállalkozóvá válásának támogatására (kb. 1 millió euró) és az idősebb, tapasztalt vállalkozók jó gyakorlatainak átadására (500 ezer euró).

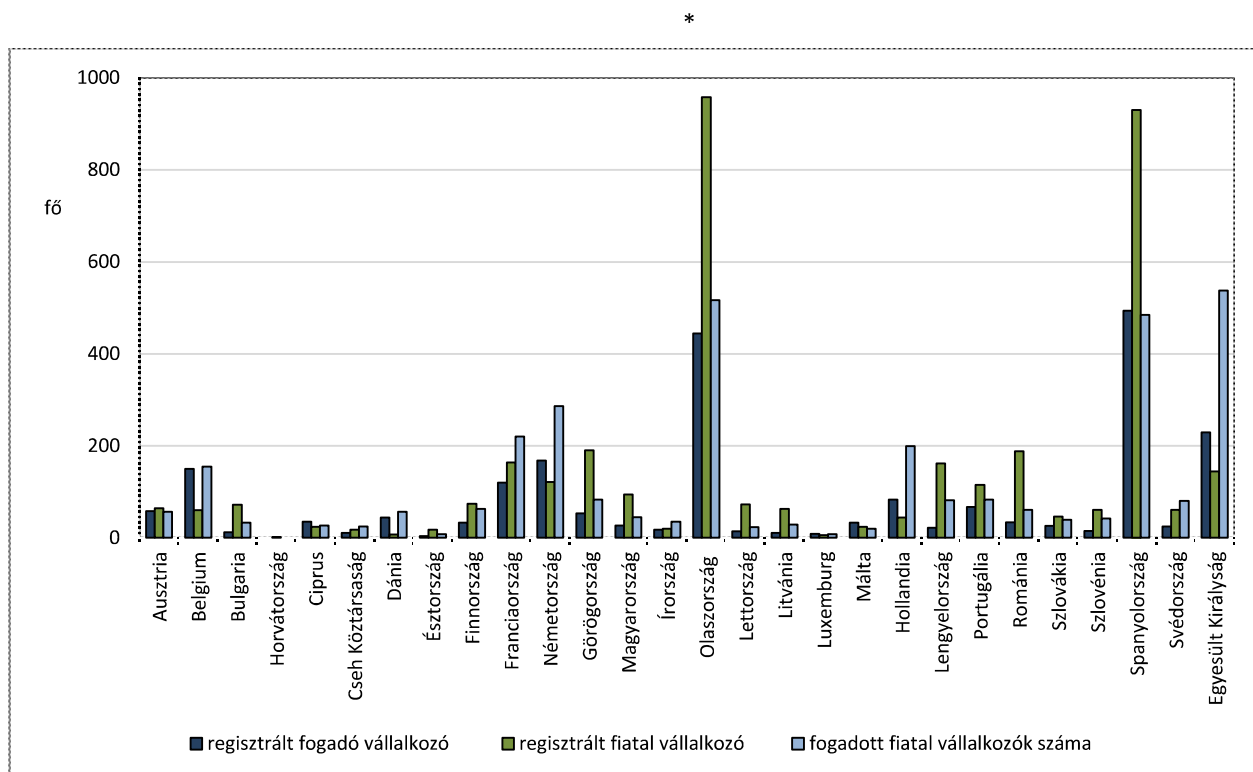
2.1.4. Erasmus – fiatal vállalkozóknak

Az Erasmus fiatal vállalkozói csereprogramot az Európai Bizottság először 2009-ben indította útjára, azzal a feltételezéssel, hogy a vállalkozni vágyó fiatalok egy másik ország tapasztalt vállalkozója mellett olyan gyakorlati ismereteket szerezhetnek, melyek megkönnyítik saját cégük beindítását vagy már meglévő kisvállalkozásuk megerősítését. A fogadó vállalkozó pedig előnyre tehet szert egy motivált fiataltól származó új ötletek révén, aki esetleg olyan szakmai képességekkel vagy tudással rendelkezik, amely kiegészítheti a fogadó fél szaktudását. Mindemellett mindkét fél számára lehetőség nyílik nemzetközi kapcsolatok kiépítésére, a fogadó ország üzleti környezetének, üzleti lehetőségeinek megismerésére. A két oldal egymásra találását nemzetközi szinten tevékenykedő közreműködő szervezetek segítik, melyek a koordináció révén új üzleti kapcsolatokra, külpiaci ismeretekre tehetnek szert. A növekvő vállalkozói mobilitás pedig elősegíti a tapasztalatok és új ismeretek áramlását az Unió tagállamai között.¹⁹

2013 tavaszáig csaknem 5000 vállalkozó regisztrált a Program weboldalán és több mint 1000 alkalommal töltöttek rövidebb-hosszabb időt a fiatalok külföldi vállalkozóknál (a gyakorlat időtartama 1-től 6 hónapig terjedhet). A legnagyobb érdeklődés a kiugróan magas fiatal munkanélküliségi aránnyal küzdő Spanyolországban és Olaszországban volt tapasztalható, a valódi kialakult partnerkapcsolatok többsége szintén Olaszországban, és Spanyolországban, valamint az Egyesült Királyságban jött létre.

¹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=3312

6. ÁBRA: ERASMUS – FIATAL VÁLLALKOZÓKNAK PROGRAMBAN VALÓ RÉSZVÉTELI AKTIVITÁS ORSZÁGONKÉNT

*2013 májusi adatok

Forrás: [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-412 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-412_en.htm)

A regisztrációk többsége a reklám- és promóciós ágazatból származott (14%), ezt követték az infokommunikációs szektorban működő vállalkozások (9%), a turisztikai vállalkozások (8%), valamint a pénzügy és tanácsadó szolgáltatásokkal foglalkozó vállalkozók (8%).²⁰

A Program tapasztalatainak átfogó értékelésére 2011-ben került sor, melynek során megerősítésre került a csereprogram vállalkozói készségek javításához és a kisvállalkozások külpiacon való kilépésének serkentésében játszott pozitív szerepe. A felmérések szerint a fiatalok mintegy 63%-a értékelte úgy, hogy a külföldi tapasztalatszerzés jelentősen hozzájárult vállalkozói sikereihez. A fogadó vállalkozások kevésbé voltak elégedettek a programmal, noha megerősítették, hogy a kialakult üzleti kapcsolatok jelentős értékkel bírnak számukra. A köztes értékelés azonban a program számos gyermekbetegségére is rámutatott. A nagyfokú földrajzi koncentráció nem csupán az állástalan fiatalok magas számával függ össze. Az egyes országok sikeres vagy kevésbé sikeres részvételében meghatározó szerepük van a helyi közreműködő szervezetek aktivitásának, emellett a vártnál alacsonyabb részvételi arány feltehetően a gazdasági válság negatív következményeinek is betudható. A tanulmány elismeri, hogy szükség van a Program infrastruktúrájának fejlesztésére, az „egymásra találási idő” rövidítése érdekében pedig a helyi közreműködő szervezetek minél aktívabb részvételére.²¹

²⁰ [http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-412 en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-412_en.htm)

²¹ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/erasmus-entrepreneurs/files/eye_final_report_en.pdf

A COSME 2014. évi munkaprogramja az alábbi előrelépéseket kívánja elérni 2017 januárjáig az Erasmus Fiatal Vállalkozói Program területén:²²

- További 650 csereprogram megvalósítása
- Újabb kétezer vállalkozó regisztrációja
- Kb. 100 közreműködő szervezet bevonása a programba
- Legalább 25 ország aktív részvétele
- A sikeres (befejezett) csereprogramok 90%-ot meghaladó száma

A program koordinálását Magyarországon a Nemzeti Külgazdasági Hivatal, a DemNet Alapítvány és a Közép-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség) látja el.

2.1.5. Kárpát Régió Fiatal Vállalkozói Program – a hazai példa

A Kárpát Régió Fiatal Vállalkozói Programot²³ 2013 nyarán a Kárpát Régió Üzleti Hálózat a Nemzetgazdasági Minisztériummal közösen hirdette meg.

A program célja:

- Modern elméleti és gyakorlati ismeretek, technológiák elsajátításán keresztül támogatni az „Erasmus fiatal vállalkozóknak” programból kizárt vajdasági és kárpátaljai magyar fiatalok sikeres vállalkozóvá válását
- Elősegíteni és ösztönözni a hazai vállalkozások szomszédos országok piacain való megjelenését, expanzióját

A felhívásra Vajdaságból 18, Kárpátaljáról 23 pályázat érkezett. A Program iránt nagy érdeklődés volt tapasztalható a pályázati kiírás nagyszámú²⁴ internetes megtekintése, valamint az Üzleti Hálózat irodavezetőitől kapott visszajelzések alapján. A több mint kétszeres túljelentkezés sikernek könyvelhető el, hiszen a Magyarországon töltött gyakornoki időszak meglehetősen komoly elvárásokat támasztott a pályázókkal szemben (pl. több hónapos folyamatos itt tartózkodást). A Bíráló Bizottság döntése értelmében 9 vajdasági és 9 kárpátaljai vállalkozó vett részt a Programban, akik 2013 őszén három-négy hónapot sikeres magyarországi cégeknél töltöttek.

A beérkezett pályázatokból világosan felismerhetőek voltak a két ország gazdasági irányvonalai közötti különbségek. A vajdasági fiatal vállalkozók elsősorban EU-s gazdasági folyamatokba való bekapcsolódásra összpontosítottak, prioritásként kezelve az uniós előírások, jogszabályi feltételek, üzleti lehetőségek megismerését. A kárpátaljai pályázók elsősorban saját kisvállalkozások elindítására, modernebb technológiai ismeretek, üzletvezetői tapasztalatok megszerzésére, magyar termékek ukrán piacokra történő kivitelére koncentráltak.

²² <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/4131/attachments/1/translations/en/renditions/native>

²³ <http://www.crbnet.eu/Hirek-1/463-Karpat-Regio-Fiatal-Vallalkozoi-Program-Mentor-Vallalkozoi-Felhivas>

²⁴ több mint 1000 IP-címről érkezett megkeresés

A Programra jelentkező Mentor Vállalkozások elsődleges motivációja olyan, ukrán vagy szerb piacokon tevékenykedő vállalkozókkal való kapcsolatfelvétel volt, akik a gyakornoki időszak alatt mélyrehatóan feltérképezhetik az iparághoz kapcsolódó lehetőségeket, mivel egy adott ágazatban járatos szakemberek felkutatása rendkívül nehézkes a külpiacokon. A programba többek között vámügyintézés, szállítmányozással foglalkozó hazai vállalkozás, innovációs klaszter, gépgyártással foglalkozó üzem, mezőgazdasági őstermelő, dísznövénytermesztéssel és forgalmazással, élelmiszerbiztonsággal foglalkozó vállalkozás, pékség, cukrászat, kulturális intézet, fitness klub, kávézó, sajtóműhely stb. is bekapcsolódott.

A tapasztalatok értékelése során a fiatalok rendszeresen kiemelték annak jelentőségét, hogy felsővezetői beosztású mentor mellett szerezhettek üzletvezetői ismereteket. A Mentor Vállalkozások számára elsősorban a nyelvtudás, a szerb (horvát) és az ukrán (orosz) piacok, üzleti környezet alapos ismerete, a fiatal vállalkozók határon túli kapcsolatrendszere, a közös – magyar – nyelv felbecsülhetetlen értékkel bírtak a külpiacok alapos feltérképezésében. Több esetben már a gyakornoki időszak alatt megkezdődött a fogadó cégek külpiaci terjeszkedése.

Néhány példa...

Rendkívül sikeres együttműködés alakult ki pl. a Szicsek Pálinkafőzde és kárpátaljai származású, kereskedelmi tapasztalatokkal rendelkező gyakornoka, Mező Zoltán között, aki nyelvtudásának és az orosz-ukrán piaci feltételek alapos ismeretének köszönhetően sikeresen vezetett versenytárgyalásokat Szentpéterváron a Pálinkafőzde képviseletében, és már a gyakornoki program ideje alatt a cég kizárólagos üzletkötőjévé lépett elő az ukrán piacon.

Szintén szoros együttműködés alakult ki a HumanSoft Elektronikai Kft. és Török Ákos vajdasági fiatal vállalkozó között, aki 12 fős informatikai vállalkozásának továbbfejlesztése céljával jelentkezett a Programra. A fiatal vállalkozó piacelemző képessége hasznosnak bizonyult bizonyos üzletfejlesztési feladatok végrehajtásában, összehasonlításai a magyarországi és a déli szomszédoknál lévő jogi és adóztatási tények között kifejezetten értékesek voltak a cég számára a termékfejlesztési tervek finomítása során. Török Ákos a csaknem 250 fős vállalkozás vezetője melletti tapasztalatszerzést meghatározó élményként értékelte, az elsajátított HR és üzletvezetési, szervezési ismereteket emelte ki a gyakornoki időszak legfontosabb hozzáadott értékeként.

Mindkét esetben hosszú távú együttműködési megállapodások is születtek a gyakornoki program végén.